

Berezowski, Stanisław

"Rolnictwo ziemi mazowieckiej i łódzkiej", Franciszek Tomczak, Warszawa 1967; "Produkcja i dochodowość gospodarstw prowadzących rachunkowość rolną (na przykładzie regionu płocko-ciechanowskiego)", Wojciech Chmielecki, Warszawa 1967 : [recenzja]

Rocznik Mazowiecki 3, 488-490

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

utworzono nie w 1955 r., lecz z dniem 1 stycznia 1956 r. (Dz. U. nr 44, poz. 288 z 1955 r.). Z kolei w tabeli na s. 58 w poz. 10 „Miastkowo”, w rubryce „‰ w stos. do ludności powiatu”, podano błędnie liczbę 0,28; powinno być 5,28.

Chciałem też zwrócić uwagę na niezgodności, jakie znalazłem w ilustracjach graficznych. Tak np. na s. 78, gdzie przedstawia się zagadnienie wielkości ludności miejskiej w pow. łomżyńskim i w województwie, wycinek koła ilustrujący ten problem jest nieco większy w wypadku województwa, chociaż jednocześnie podano, że ludność miejska wynosiła w pow. łomżyńskim 30,2‰, a w województwie 30,1‰. Z kolei na s. 120, gdzie ilustruje się zagadnie-

nie procentowego udziału przemysłu terenowego w produkcji globalnej przemysłu, wycinek koła przedstawiający ten problem jest w obu wypadkach bardzo zbliżony, mimo że — jak podano — przemysł terenowy uczestniczy w produkcji globalnej w pow. łomżyńskim w 59,1‰, gdy w województwie — jedynie w 32,1‰.

Autorowi muszę również wytknąć liczne błędy stylistyczne, brak miejsca nie pozwala jednak na cytowanie przykładów. Omawiana praca ma, jak widać z przedstawionych uwag, wiele braków, jest też wydana dosyć niestannie. Z tych względów nie spełnia swego zadania.

Jan Lehr-Splawiński

Franciszek Tomczak, *Rolnictwo ziemi mazowieckiej i łódzkiej*, Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa 1967, ss. 383, w tym dodatek: Wojciech Chmielecki, *Produkcja i dochodowość gospodarstw prowadzących rachunkowość rolną* (na przykładzie regionu płocko-ciechanowskiego).

Autor, młody doktor nauk ekonomicznych specjalizujący się w zagadnieniach rolnych, uzyskał tytuł doktora w SGPiS w 1963 r. na podstawie pracy „Uprzemysłowienie a zatrudnienie w rolnictwie”. Obecnie daje z kolei czytelnikom opracowanie typu monograficznego, którego celem jest podanie „ogólnej charakterystyki i analizy ekonomicznej rolnictwa woj. warszawskiego i łódzkiego”. „Analiza ta dotyczy zarówno strony dynamicznej, tj. rozwoju rolnictwa w 20-leciu Polski Ludowej, jak i przede wszystkim strony statystycznej, a więc analizy tych samych zagadnień na poszczególnych obszarach obu województw. Szczególnie zwrócono uwagę na charakterystykę ogólnego dorobku rolnictwa woj. warszawskiego i łódzkiego w 20-leciu Polski Ludowej oraz na społeczno-ekonomiczne czynniki rozwoju gospodarki rolnej. Wiele uwagi poświęcono także związkowi rol-

nictwa omawianych województw z ośrodkami wielkich miast (Warszawa, Łódź) oraz określeniu perspektyw rozwojowych rolnictwa w okręgu warszawsko-łódzkim” (s. 6). Tyle mówi sam autor. A co mówią poszczególne rozdziały jego książki?

Pierwszy mówi o ogólnych warunkach produkcji rolniczej badanych regionów, a szczególnie o warunkach przyrodniczych i ekonomicznych. Twierdzenie o decydującym wpływie warunków klimatycznych (s. 24) jest niewątpliwie zbyt deterministyczne. W drugim rozdziale czytamy o czynnikach produkcji w rolnictwie okręgu (chyba badanych regionów! s. 43). Trzeci przeznaczony został omówieniu poziomu i dynamiki rozwoju rolnictwa w latach 1944—1965, a czwarty poświęcony jest strukturze społeczno-ekonomicznej rolnictwa na badanym terenie. W piątym czytamy o poziomie i środkach inten-

syfikacji rolnictwa, a w szóstym, stanowiącym jak gdyby podsumowanie całości, przedstawiona została ogólna ocena stanu produkcyjnego i ekonomicznego rolnictwa warszawsko-łódzkiego oraz perspektywy jego rozwoju. W aneksie przedstawiono 14 tabel statystycznych z podstawowymi danymi liczbowymi.

Z punktu widzenia ogólnej regionalizacji gospodarczej całej Polski, a szczególnie rejonizacji jej rolnictwa, zastanawiające jest, dlaczego wybrał autor do swojej analizy te dwa regiony wojewódzkie łącznie. Według żadnej poważniejszej koncepcji regionalizacyjnej nie jest to wyodrębniony region wyższego rzędu. Także pod względem rejonizacji samej produkcji rolniczej jak też typów rolniczego wykorzystania gruntów również nie jest to żadna wyraźna całość przestrzenna. Być może, iż chciał przedstawić możliwie duży obszar, większy niż jeden podstawowy region gospodarczy, aby mieć szerszą podstawę do syntez i wniosków końcowych. Jednak w rozdziale, który jest podsumowaniem całości wywodów, takiej syntezy przestrzennej nie znajdujemy.

Wybór tych dwóch regionów wojewódzkich mógłby być podyktowany zamiarem przeprowadzenia analizy porównawczej i podkreślenia różnic w gospodarce rolnej w dwóch regionach, pod pewnymi względami do siebie podobnych. Na pewno można by stwierdzić np. różnice w oddziaływaniu Warszawy i Łodzi na rozwój rolnictwa regionów tych miast. Jednak autor problem ten naświetla minimalnie. W rozdziale podsumowującym cały obszar badany charakteryzowany jest jako całość, nazywana albo ziemią mazowiecką i ziemią łódzką, albo okręgiem warszawsko-łódzkim (np. s. 281), czego trudno z kolei nie uznać za niekonsekwencję terminologiczną.

Opracowanie F. Tomczaka zawiera jednak obszerny materiał anality-

czny, przedstawiony opisowo na podstawie obszernych danych statystycznych. Ponadto książka ta jest ilustrowana przeszło sześćdziesięcioma mapkami, również analitycznymi, uzupełniającymi pożytecznie wywody opisowe autora. Przeto należy się spodziewać, że praca dra Tomczaka znajdzie w obu tych województwach czytelników wśród planistów i ekonomistów rolnictwa, którzy potrafią z wywodów opisowych autora wyciągnąć odpowiednie wnioski praktyczne.

Zamieszczona na końcu książki druga praca, inż. W. Chmieleckiego, jest dla czytelników edytorskim zaskoczeniem, nigdy się bowiem takiej praktyki wydawniczej nie stosuje. Bibliografowie będą mieli dużo kłopotu z tym tak nietypowym potraktowaniem jego pracy, a dla wielu zainteresowanych pozycja ta będzie nieuchwytna. Praca ta ma około 60 stron i jako osobne wydawnictwo mogłaby być sporą broszurą, traktującą przecież o dość specjalnym, ale interesującym problemie produkcji i dochodowości gospodarstw podregionu (nie regionu!) płocko-ciechanowskiego, przyjętego w słusznych jego granicach według wydawnictwa „Województwo warszawskie w liczbach 1938—1958”. W. Chmielecki opiera się na danych dotyczących powyższych gospodarstw, zbieranych przez Instytut Ekonomiki Rolnej. W badanym podregionie było ich 44.

Z naszego regionalnego punktu widzenia praca W. Chmieleckiego jest interesująca, gdyż podaje dość trafną charakterystykę rolnictwa badanego podregionu. Analiza gospodarstw badanych doprowadziła do wniosków naświetlających ogólne problemy rozwoju dochodowości rolnictwa, i to chyba nie tylko na badanym przez autora terenie. Otóż okazało się, że jednym z najważniejszych czynników wywierających duży wpływ na produkcję i dochodowość gospodarstwa rolnego jest właściwa struktura zasiewów. Chodzi-

łoby o ograniczenie powierzchni zbóż na rzecz roślin pastewnych lub przemysłowych, przed czym — jak dotąd — wielu rolników broni się w obawie, czy przy zmniejszonych zasiewach zbóż ich zbiór wystarczy na obowiązkowe dostawy i własne potrzeby (s. 378). Drugim czynnikiem wzrostu dochodów jest odpowiednie nawożenie mineralne i naturalne, a trzecim — właściwa agrotechnika łącznie z pomocą instruktorów rolnych, zwłaszcza w zakresie poradnictwa co do karmie-

nia inwentarza żywego. Widać przeto, że rozwój dochodów gospodarstw rolnych związany jest z właściwym, szerszym niż dotychczas ustawieniem hodowli.

Tak więc opracowanie inż. W. Chmieleckiego jest przyczynkiem drobnym, lecz cennym i pożytecznym, który zasługuje na uwagę zainteresowanych czytelników.

Stanisław Berezowski

Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne w Płocku. Teksty opracował mgr inż. L. Chrapkowski; układ graficzny E. Balcerzak, Płock 1967, ss. 24 (nie numerowanych), 39 ryc. w tekście oraz 3 na okładce.

Z obowiązku kronikarskiego odnotowujemy tę pięknie wydaną broszurę, mówiącą o dziejach powstania i budowy oraz rozwoju kombinatu petrochemicznego w Płocku. Całość broszury jest podzielona na następujące części: 1) kombinat petrochemiczny, jego zatrudnienie oraz inwestycje towarzyszące; 2) budownictwo mieszkaniowe; 3) opieka socjalno-bytowa; 4) sport i turystyka; 5) szkolenie i kadry; 6) malarstwo, grafika i rysunek (dodajmy: kombinatu i miasta).

Tytuły poszczególnych rozdziałów mówią same za siebie i nic tu nie trzeba dodawać. Jest rzeczą ważną, że kompozycja tego druku łączy współczesność z przeszłością. Zabytki Płocka są tu umiejętnie wyeksponowane razem z budowlami nowoczesnymi i in-

stytucjami socjalno-bytowymi. Obok tego widoczne są same obiekty przemysłowe płockiej petrochemii w nienatrętnym powiązaniu graficznym z zabytkami. Dlatego też należy wyrazić wdzięczność nakładcy tej broszury za powierzenie jej opracowania pod względem tematycznym i graficznym tak kulturalnym autorom i twórcom całości publikacji.

Broszurę pt. „Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne w Płocku” bierze się do ręki z przyjemnością i zaciekawieniem. Jest to przykład dobrej roboty edytorskiej i propagandowej. Oby takich broszur było więcej w naszym życiu gospodarczym nie tylko na Mazowszu płockim.

j. ant.